

„Nedarbo socialinio draudimo išmokų sistemos aprėpties didinimas“

Nuotolinės ekspertų diskusijos dalyviai: Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos, Lietuvos Respublikos Seimo, Vilniaus universiteto, Lietuvos socialinių mokslų centro, Lietuvos banko, Nacionalinio skurdo mažinimo organizacijų tinklo, Lietuvos pramoninkų konfederacijos, Lietuvos komercijos ir kooperacijos darbuotojų profesinės sąjungos, Investuotojų forumo, Lietuvos sveikatos apsaugos darbuotojų profesinės sąjungos, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) atstovai.

Diskusijos dalyviai supažindinti su pastarųjų metų nedarbo lygio kitimu Lietuvoje, nedarbo socialinio draudimo išmokų gavėjų statistika, socialiniais rodikliais, Europos Sąjungos nedarbo socialinio draudimo išmokų (NSDI) sistemos analize bei Lietuvos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane numatyta priemone Parengti ir priimti Nedarbo socialinio draudimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, siekiant pailginti nedarbo socialinio draudimo išmokos mokėjimo trukmę, sumažinti nedarbo socialinio draudimo stažo reikalavimus bei šios priemonės sąsajas su 2021–2030 m. Pajamų nelygybės mažinimo plėtros programa, kurioje numatoma priemonių kryptis „Didinti nedarbo socialinio draudimo sistemos aprėptį“, siekiama, kad iki 2030 m. bedarbių, gaunančių nedarbo socialinio draudimo išmokas, dalis, palyginus su visais registruotais bedarbiais, pasiektų ne mažiau nei 50 proc. Siekiant identifikuoti efektyviausias ir veiksmingiausias priemones, kad būtų pasiektas šis tikslas, yra atliekama alternatyvų kaštų–veiksmingumo analizė ir surengta ši viešoji konsultacija su ekspertais.

Diskusijos dalyviams buvo pristatytos SADM analizuotos NSDI aprėpties didinimo alternatyvos, susijusios su: minimalaus nedarbo socialinio draudimo stažo, teisei į NSDI įgyti, trumpinimu, minimalaus stažo, teisei į NSDI įgyti, trumpinimu kartu ilginant NSDI mokėjimo trukmę priešpensinio amžiaus asmenims bei NSDI mokėjimo trukmės ilginimu.

Diskusijos dalyviai aptarė SADM pasiūlytas alternatyvas ir pateikė savo nuomonę bei siūlymus dėl NSDI aprėpties didinimo.

Dauguma ekspertų pritarė nuomonei, kad nedarbo socialiniame draudime turi būti išlaikytas draudiminis principas, pagrįstas tampriu įmokų ir išmokų ryšiu, vengiant socialinės paramos elementų.

Dėl NSDI aprėpties didinimo būdų ekspertų nuomonės išsiskyrė: vieni ekspertai pasisakė už minimalaus stažo trumpinimą, teisei į NSDI įgyti, ir argumentavo, kad labiausiai nedarbo lygio augimas paveiktų asmenų grupes – jaunimą, priešpensinio amžiaus asmenis), kiti siūlė mokėti didesnes ar ilgesnės trukmės išmokas tik ilgesnį nedarbo socialinio draudimo stažą sukaupusiems asmenims.

Ekspertai taip pat pasiūlė labiau diferencijuoti išmokų dydžius – ypač priešpensinio amžiaus asmenims, įvertinti nedarbo draudimo įmokų tarifą, NSDI aprėptį didinti tik įtraukiant į nedarbo socialinį draudimą kitas asmenų grupes (savarankiškai dirbančius), nedarbo socialinio draudimo įstatymine baze skatinti asmenis greičiau įsidarbinti ir nepiktnaudžiauti nedarbo socialinio

draudimo išmokomis, atkreipti dėmesį į nevienodas įsidarbinimo galimybes tam tikrų grupių asmenims ar laisvų darbo vietų skaičių atskirose savivaldybėse.

Ekspertų diskusijoje pateikti pasiūlymai bus įvertinti ir dar kartą peržiūrimi SADM specialistų bei vadovybės.